

ADVIES
Rotonde Cultuur in het Vlaams
Jeugdbeleidsplan 2006-2009

Dit advies is een vervolg op het advies van 2 mei 2007 over het jaarverslag Kinderrechten – Jeugdbeleid 2006. De rotonde cultuur werd toen niet mee opgenomen in het advies. De Vlaamse Jeugdraad engageerde zich wel om voor deze rotonde specifiek advies uit te brengen. In dit advies formuleren we opmerkingen en suggesties bij de huidige stand van zaken met betrekking tot doelstellingen die onder deze rotonde vallen in het Vlaamse Jeugdbeleidsplan.

VLAAMSE JEUGDRAAD	
3 oktober 2007	ADVIES 07/14

Advies Rotonde Cultuur in het Vlaams Jeugdbeleidsplan 2006-2009

De Vlaamse Jeugdraad in vergadering op 3 oktober 2007 onder voorzitterschap van Stefaan Marien en waarbij aanwezig waren:

Ramses Buekens, Kathleen Claessens, Rob De Donder, Dries De Wit, Toon Fonteyne, Bruno Houthoofd, Kurt Janssens, Barbara Poppe, Elizabeth Van der Plaetsen, Tess Van Deynsse, Matti Vandemaele, Eva Vereecke, Laura Wauters

Brengt *unaniem* het volgende advies uit:

1. Inleiding

In het Vlaamse Jeugdbeleidsplan, beleidsrotonde 'cultuur', wordt de invulling van cultuur beperkt tot kunsten, het cultureel erfgoed, de bibliotheken, de cultuurcentra,... . Van Dale gaat echter verder:

Cultuur (*-turen*): geheel van voortbrengselen van een gemeenschap.

In het Vlaamse Jeugdbeleidsplan en het breder cultuurbeleid hanteert de minister van Jeugd en Cultuur een te beperkte invulling van het begrip cultuur.

Cultuur is dus meer dan kunsten. Het gaat, als we deze dure term gebruiken, ook over ontspanning, vermaak, vrije tijdsbeleving,...

In het Vlaamse Jeugdbeleidsplan vinden we geen duidelijke en brede invulling van dit cultuurbegrip terug.

Bovenstaande, oorspronkelijke betekenis van cultuur vooronderstelt wel een integrale beleidsbenadering. Cultuurbeleid kan dus, per definitie, niet los gezien worden van vrijetijdsbeleving, onderwijs en diverse maatschappelijke uitdagingen. Het leggen van bruggen tussen cultuurbeleving en andere maatschappelijke activiteiten is dus nodig.

Meer bepaald met betrekking tot diversiteit, participatie, infrastructuur en afstemming tussen beleidsdomeinen. Op deze domeinen zijn er nog heel wat drempels die ervoor zorgen dat het bestaande aanbod niet voor alle kinderen en jongeren in Vlaanderen toegankelijk is.

Doorheen de verschillende beleidsinitiatieven worden meerdere van deze drempels doorbroken of aangepakt.

Dit is op zich al een verwezenlijking. Uiteraard kan het altijd beter. We geven graag aan hoe het volgens ons nog beter kan, na anderhalf jaar uitvoering van het Vlaamse Jeugdbeleidsplan.

2. Waarom dit advies en hoe kwam dit advies tot stand?

Dit advies is een vervolg op het advies van 2 mei 2007 over het jaarverslag Kinderrechten – Jeugdbeleid 2006. De rotonde cultuur werd toen niet mee opgenomen in het advies. De Vlaamse Jeugdraad engageerde zich wel om voor deze rotonde specifiek advies uit te brengen. In dit advies formuleren we opmerkingen en suggesties bij de huidige stand van zaken met betrekking tot doelstellingen die onder deze rotonde vallen in het Vlaamse Jeugdbeleidsplan.

Dit advies kwam tot stand na een traject waarbij diverse jeugdcultuur organisaties werden betrokken. De inhoud van dit advies werd getoetst aan vorige adviezen met betrekking tot de rotonde cultuur in het Vlaamse Jeugdbeleidsplan en het advies over cultuur en jeugdbeleid van 06 juli 2005.

3. Het advies

1 Jongeren consumeren cultuur...

1.1 Kostprijs van cultuur

Waar jongeren consumenten zijn van cultuur, staat de kwestie van **het prijskaartje** ergens bovenaan op de prioriteitenlijst. Jongeren beschikken niet over eindeloze budgetten. Cultuur moet betaalbaar zijn, betaalbaar voor jongeren die nog niet werken en hun zakgeld verdelen over veel verschillende zaken. Het gaat om meer dan de toegangsprijzen voor de opera, want daar worden bijvoorbeeld inderdaad al inspanningen gedaan. Er moet gezocht worden naar een goed en ook doorzichtig prijsbeleid voor alle vormen van cultuur. De inspanningen die gedaan worden om cultuur betaalbaar te maken moeten ook goed gecommuniceerd worden, zodat die inspanningen ook tot resultaten leiden.

- De Vlaamse Jeugdraad pleit ervoor om voor **nieuwe cd's** een belastingverlaging te realiseren **van 21% naar 6%**.
- In het verlengde van bovenstaande pleit de Vlaamse Jeugdraad er ook voor dat **cd's kopiëren voor educatieve en sociaal-culturele activiteiten** wettelijk moet worden toegelaten.
- We vinden het een goede zaak dat er een voorstel op tafel ligt om het Vlaams regeerakkoord inzake de **billijke vergoeding** uit te voeren maar vinden het huidige voorstel te minimaal. We pleiten voor een breder toepassingsgebied en een structurele verankering van de middelen.
- Bij de kortingssystemen dient uitdrukkelijk aandacht te worden besteed aan de jongeren die **18 (of ouder)** zijn en niet verder studeren. Niet alle jongeren worden student, terwijl het meestal enkel studenten zijn die van bestaande kortingssystemen kunnen genieten.

We formuleerden deze aandachtspunten in het verleden reeds via andere adviezen. Jammergenoeg zijn ze nog steeds actueel.

De Vlaamse Jeugdraad pleit voor een betaalbaar cultuuraanbod, en jongeren moeten tegelijk op een transparante manier worden ondersteund. Als overheid moet je niet volledig ingaan tegen de mechanismen van de markt. Wat een overheid wel kan doen is stimulansen geven om een betaalbaar cultuuraanbod te realiseren.

Een voorbeeld binnen dergelijk stimulansenbeleid zou dan het aanmoedigen zijn van het werken met korting voor iedereen onder de 25 jaar. Op basis van de identiteitskaart (die iedereen heeft) kan dan korting verleend worden. Het is dan aan de overheid om organisaties en instellingen te overtuigen zich bij dit systeem aan te sluiten, zodat dit systeem uitgebreid gebruikt wordt.

Opmerking:

Het financiële is echter niet alles: uit onderzoek blijkt immers dat een goedkoper aanbod er niet meteen / alleen voor zorgt dat wie dat voorheen niet deed nu ineens wel gaat participeren. Wie al participeerde, zal dat wellicht vooral gewoon meer doen. Dat betekent geen nieuw publiek, maar enkel meer publiek. We pleiten er dan ook voor om na te denken **hoe de niet-participanten toch hun gading kunnen vinden** in het aanbod, zodat ook zij – als ze dat wensen – van cultuur kunnen genieten. Een vraag die vooral beantwoord moet worden vanuit een streven naar toegankelijkheid van cultuur en een degelijk informatiebeleid.

Kostprijs van aanbod opent deuren naar meer diversiteit

Bij het hanteren van kortingssystemen en symboolprijzen schuilt er ook altijd het gevaar dat het cultuuraanbod een connotatie van waardeloosheid meekrijgt.

Cultuur is waardevol en heeft dan ook een kostprijs. Het is belangrijk dat dit inzicht niet verloren gaat. Belangrijk is dat de heersende discriminatie tussen verschillende doelgroepen om aan cultuur te participeren weggewerkt wordt. Het initiatief van 'cultuur voor één euro' is dan ook een prima initiatief als dit de drempels voor kansarme doelgroepen kan wegnemen. Voor doelgroepen die wel over voldoende financiële draagkracht beschikken moet echter ook de werkelijke kost van cultuuraanbod ten dele kunnen doorgerekend worden.

1.2 Toegang tot cultuur

Ook **toegankelijkheid in het algemeen** – want naast puur financiële drempels zijn er helaas ook nog andere drempels – is belangrijk. De Vlaamse Jeugdraad pleit ervoor om drempels tot cultuur te (doen) verlagen om toegankelijkheid tot alle cultuurvormen waar te maken voor jongeren.

- Een belangrijke opmerking in dit kader heeft te maken met **de timing**. “De vraag is immers niet of we jongeren in contact moeten brengen met artistieke experimenten en cognitief complexe vormen van cultuur, maar wel wanneer we dat doen. Belangstelling voor kunst ontstaat met het vermogen ermee om te gaan.” (Uit: Smakers – jongeren en cultuur, Afdeling Jeugd en Sport en CJP, 2005, p. 10-15.) Jongeren worden vaak pas op latere leeftijd in contact gebracht met bepaalde vormen van cultuur. Uit onderzoek blijkt dus dat hoe jonger je in contact komt met cultuurvormen, hoe beter je ze kan smaken.
- Een belangrijke opmerking in het kader van jongeren en cultuur gaat over **authenticiteit**. Het cultuurbeleid is nog al te vaak een toeleidingsbeleid naar bepaalde cultuur- en kunstvormen. Het bruusk toeleiden van liefhebbers van bepaalde vormen van cultuur naar andere cultuur leidt tot niet-authentiek gedrag en - vooral - tot afkeer.
- **Het aanbod** moet op maat zijn van de doelgroep. Dat betekent dat kinderen en jongeren – want daar gaat het hier toch over – de kans moeten hebben om duidelijk te maken wat zij een goed aanbod zouden vinden, wat hun verwachtingen zijn, hun wensen en behoeften als cultuurconsumenten. Inspraak is echter niet zo eenvoudig te realiseren. Er zal dus goed moeten worden nagedacht hoe de informatie vanwege de jongeren daar terecht komt, zodat het aanbod daar kan op inspelen.
- **Andere** drempels zijn o.a. informatiedrempels (zie verder in het stuk over “informerend over cultuur”), sociale drempels, culturele drempels, ...

2 Jongeren produceren cultuur

Als producenten van cultuur steekt vooral de vraag om (meer) erkenning en ondersteuning de kop op.

Erkenning

Kinderen en jongeren, en het jeugdwerk, moeten als volwaardige actor erkend worden, in de hele samenleving, en dus ook in het culturele veld. Die erkenning kan bijvoorbeeld blijken uit de aangeboden ondersteuning, al zijn er ook heel wat andere manieren te bedenken. Waardering blijkt ook uit investeringen, beschikbare tijd en ruimte, het in elkaar steken van wedstrijden en culturele happenings, kansen geven aan projecten, ... noem maar op.

Ondersteuning

De Vlaamse Jeugdraad pleit ervoor dat het beleid zich inzet om jongeren in hun artistieke ontwikkeling te (onder)steunen. Dat betekent dat er gezorgd moet worden dat er try-outplekken zijn, repetitiefaciliteiten, artistieke coaching, en dat het jeugdwerk ondersteund wordt als plaats waar jongeren aan cultuur doen, ...

Wat in het verlengde daarvan dan ook erg belangrijk is, is dat er duidelijk gecommuniceerd wordt over deze ondersteuningsmogelijkheden. Jongeren hebben niets aan een repetitieruimte als ze van het bestaan ervan niet afweten.

3 Jongeren (laten) participeren...

De Vlaamse Jeugdraad pleit ervoor om jongeren die dat wensen mee(r) te laten participeren aan cultuur, als consument én als producent.

Dat betekent dat cultuur ook aangeboden kan worden via onderwijs, maar wel “geschikt” moet zijn voor en te smaken valt door de kinderen en jongeren. **Onderwijs moet dus ook een breed cultuurbegrip hanteren**, zodat een aanbod-op-maat alle kansen krijgt.

Daarnaast moet cultuur ook aangeboden worden in de vrije tijd, de brede cultuursector dus, met o.a. het jeugdwerk als actor. Zo is er het voorbeeld van ‘De Kaart’ van de Brusselse jeugdhuizen die het Nederlandstalig cultuuraanbod in Brussel bekend maakt, en ook korting geeft.

Jongeren als mede-aanstuurders

Participatie in cultuurorganisaties heeft een andere dimensie dan in het reguliere jeugdwerk. Participatie wordt hier gerealiseerd via de kunstvorm zelf. Door het produceren van kunst participeren kinderen en jongeren aan de maatschappij. Voorwaarde is wel dat de beoefening hiervan divers en gevarieerd aangeboden wordt.

De Jeugdcultuurorganisaties zijn vragende partij voor extra ondersteuning vanuit de Vlaamse overheid met betrekking tot participatie. Over deze actie uit het Vlaamse Jeugdbeleidsplan is op het terrein echter maar weinig merkbaar.

4 Jongeren informeren over cultuur

Communicatie speelt een belangrijke rol in het cultuurbeleid. Onze aanbevelingen hebben zowel betrekking op de te verkondigen boodschap als op de wijze van communiceren. We vragen niet meer informatie, maar informatie op maat, via jongerenkanalen, ...

- Kinderen en jongeren moeten geïnformeerd (kunnen) worden **over cultuur**, en dat gaat zowel over het aanbod, als over de kortingssystemen, ondersteuningsmogelijkheden (als producenten van cultuur), ...
- Een **goed jongereninformatiebeleid** betekent dat de informatie op maat is van de doelgroep, toegankelijk, in verschillende vormen en langs verschillende kanalen wordt aangeboden, ... Dit geldt dus ook voor de communicatie over cultuur.

Een concrete suggestie is het uitbouwen van een jongerenluik op de Cultuurdatabank-website. Hiertoe zijn waarschijnlijk al plannen, maar jongeren zijn absoluut een belangrijke en primaire doelgroep, dus er zou snel en met participatie van jongeren werk van moeten gemaakt worden.

Cultuurcommunicatie en –informatie

In doelstelling 11.1.3. van het Vlaamse jeugdbeleidsplan wil de Vlaamse overheid cultuurcommunicatie bevorderen op maat van kinderen en jongeren, onder meer door de integratie en de verbetering van een aantal communicatie- en informatie-instrumenten.

De uitvoering van deze doelstelling wordt momenteel gerealiseerd door Cultuurnet Vlaanderen en CJP. Het is opmerkelijk dat binnen de uitvoering van deze doelstelling de jeugdcultuurorganisaties of jeugdorganisaties in het algemeen op geen enkele wijze betrokken worden. Als er op maat van kinderen en jongeren moet gecommuniceerd worden is het toch belangrijk om de oren te luisteren te te leggen bij de verenigingen van jongeren en organisaties die een specifiek aanbod ontwikkelen met betrekking tot cultuur voor kinderen en jongeren.

Meer kruisbestuiving en interacties met kinderen, jongeren en hun verenigingen is dus nodig om het cultuurcommunicatieve- en informatieve beleid niet op een geïsoleerd eiland tot stand te laten komen.

Daarnaast is het ook belangrijk dat de overheid niet alleen initiatieven neemt om aanbod van cultuurcommunicatie en –informatie te stimuleren. De overheid moet ook stimuleren dat deze talrijke cultuurcommunicatieve initiatieven voldoende divers, volledig en overzichtelijk ingevuld worden wat het totale aanbod aan (jeugd)cultuur of vrije tijd betreft.

3.1. Diversiteit in Cultuurbeleid

De Vlaamse overheid wil de actieve cultuurparticipatie van kinderen en jongeren verbreden door het ontwikkelen van een diversiteitsbeleid met betrekking tot kinderen en jongeren als producent, gebruiker en mede-aanstuurder van cultuur.

Het cultuuraanbod voor jongeren is uiteraard niet van vandaag op morgen divers te maken. Het is ook niet de eerste taak van reguliere jeugdorganisaties om deze diversiteit te realiseren. Daarom moeten jeugdcultuurorganisaties, die zich specifiek richten op deze diversiteit in het culturele aanbod, gestimuleerd worden. Om diversiteit te realiseren in de werking moet men meer op maat, persoonlijker met de deelnemers kunnen werken. Dit betekent ook werken in kleine groepen. Werken in kleine groepen en met specifieke methodieken maakt de begeleidingskost wel veel groter en vraagt dus om extra stimulansen.

Het aanbieden van extra stimulansen moeten ook kunnen samengaan met meer afstemming en koppeling tussen jeugdcultuurorganisaties en reguliere jeugdorganisaties. Kleinere, experimentele jeugdcultuurorganisaties hebben kennis en kunde om cultuuraanbod naar tal van diverse doelgroepen te vertalen. Meer samenwerking en afstemming kan betekenen dat deze organisaties een forum wordt geboden om de resultaten van diverse doelgroepen te presenteren. Misschien kan meer interactie of vermenging van expertise in de beoordelingscommissies Jeugdcultuur – landelijk jeugdwerk voor de nodige expertise zorgen om drempels in kaart te brengen en waar mogelijk weg te werken.

Samenwerkingsinitiatieven kunnen wederzijds stimulerend werken. Zo wordt er meer expertise met betrekking tot jeugdcultuur ingebracht in het landelijke jeugdwerk en wordt er meer kennis met betrekking tot organisatie en structuur ingebracht in het jeugdcultuuraanbod.

Oog voor diversiteit via nieuw participatiedecreet?

In doelstelling 11.1.1 van het Vlaamse Jeugdbeleidsplan wil de Vlaamse overheid het beleid inzake cultuurparticipatie verder vorm doen krijgen met oog voor de diversiteit binnen de doelgroep kinderen en jongeren.

De minister van Cultuur en Jeugd nam het initiatief om van het originele opzet uit het Vlaamse Jeugdbeleidsplan (= een actieplan op te zetten) af te stappen.

De voornaamste doelstellingen van het participatiebeleid zouden nu binnen het nieuwe participatiedecreet ondervangen worden.

Dit decreet moet aansluiten bij de andere decreten uit het beleidsdomein Cultuur, Jeugd en Sport. Als Vlaamse Jeugdraad gaan we akkoord met de algemene principes van dit decreet.

Het centraal stellen van een diversiteitsbeleid in de brede zin van het woord (ruim en inclusief) vinden we helemaal prima. Kiezen voor een diversiteitsbeleid is dus absoluut op zijn plaats. Het is goed dat diversiteit wordt betrokken op het aanbod, de doelgroep, de cultuurinformatie en –communicatie.

We willen hier ook graag meegeven dat cultuur een goed middel kan zijn voor integratie. Jeugd en Stad is alvast goed bezig op dit terrein. Deze organisatie werkt lokaal. Het zou goed zijn om dit principe ook bovenlokaal te durven toepassen. Al rappend iemands cultuur leren kennen... Het is maar een van vele voorbeelden.

Toeziën op diversiteit van cultuuraanbod

De Vlaamse overheid heeft in doelstelling 11.1.2. bijzondere aandacht voor cultuur- en kunstvormen voor de allerkleinsten. Het zoekt hiervoor naar een uitbreiding van het cultuuraanbod via het onderwijs. In het jaarverslag staat te lezen dat de coördinatie hiervan gebeurt door de CANON Cultuurcel i.s.m. (cultuur)educatieve organisaties van diverse methodieken om kinderen (basisonderwijs) in contact te brengen met kunst en cultuur.

Het is treffend dat heel wat jeugdcultuurorganisaties met cultuureducatieve knowhow in het onderwijs op geen enkele manier betrokken worden op de werking van Canon Cultuurcel. Meer interactie en afstemming hierover is dus noodzakelijk en wenselijk.

3.2. Verdiepen van cultuurparticipatie

Verdiepen van de cultuurparticipatie

In het Vlaamse Jeugdbeleidsplan richt de Vlaamse overheid haar cultuurbeleid op het verdiepen van de cultuurparticipatie van kinderen en jongeren.

Participatie is enorm belangrijk, maar wordt verhinderd door een heleboel drempels. Geen enkele van die drempels werden aangepakt, verlaagt of weg gewerkt. Dat is een gemiste kans.

Het gaat hierbij over financiële drempels, sociale, culturele, enzovoort. Het is bovendien belangrijk dat er van de doelgroep zelf wordt vernomen wat zij zelf als drempels zien en welke oplossingen zij zien.

Om dit te kunnen verwezenlijken is het belangrijk om jongeren dan ook op maat hierover te informeren.

Het verbeteren van de kwaliteit van participatie aan cultuurbeleving is daarom sterk gerelateerd aan het verhogen van sociaal-culturele competentie en het empoweren van kinderen en jongeren.

Een groot en divers aantal organisaties uit het middenveld, onderwijs, culturele organisaties, jeugdorganisaties,... spelen hier een belangrijke rol.

Een geïntegreerd en samenhangend beleid via "Dharts"

In doelstelling 11.2.1 wil de Vlaamse overheid komen tot een geïntegreerd en samenhangend cultuur- en kunsteducatiebeleid. We vinden het vreemd dat het Dharts project als acties staat vermeld om aan deze doelstelling te voldoen. Dharts is een project dat gerealiseerd is door ADJ en staat dus niet op zijn plaats in een Vlaams Jeugdbeleidsplan.

Met betrekking tot het project moet er sowieso tijd en ruimte gemaakt worden voor overleg met jeugdverenigingen en jeugdcultuurorganisaties in de verdere uitbouw van het project en de finaliteit ervan.

3.3. Infrastructuur met oog voor jeugd

In uitvoering van het Vlaamse Jeugdbeleidsplan wil de overheid een beleid voeren voor cultuurinfrastructuur dat oog heeft voor kinderen en jongeren. De bereidheid voor het delen of ter beschikking stellen van bestaande infrastructuur van scholen en culturele centra voor jeugdcultuurprojecten groeit. Het openstellen van onderwijsinfrastructuur is zeker een goede zaak, maar uiteindelijk echt onvoldoende. Kinderen en jongeren moeten ondersteund worden in hun artistieke ontwikkeling. Het beleid moet zich inzetten om try-outplekken te voorzien, repetitiefaciliteiten, artistieke coaching, enzovoort. Daartoe zal natuurlijk moeten uitgeklaard worden wat de wensen en de noden zijn van jong Vlaanderen op dit vlak. En tenslotte moet over deze ondersteuning op een goede manier gecommuniceerd worden, zodat alle kinderen en jongeren weten waarin ze ondersteuning (kunnen) krijgen.

3.4. Afstemming jeugdwerk- en cultuurbeleid

We vinden het vreemd dat met afstemming tussen jeugdwerk- en cultuurbeleid met betrekking tot de acties enkel ingegaan wordt op onderwijs.

De Vlaamse Jeugdraad is van oordeel dat deze invulling veel breder moet gebeuren. Verschillende maatschappelijke dynamieken moeten hierover geactiveerd worden. Brede School en onderwijs zijn hier slechts enkele voorbeelden van.

Met betrekking tot jeugdcultuur en brede school werd het concept Brede School verder uitgewerkt met het oog op het ondersteunen en onderzoeken van een aantal proefprojecten.

De jeugdcultuurorganisaties zijn momenteel te weinig betrokken bij de evoluties rond Brede School.

Als de overheid aangeeft dat dit belangrijk is, moet zij doorgang creëren voor jeugdcultuurorganisaties om zich in dit debat te mengen.

De link met onderwijs blijft, vanuit het educatieve aspect van jeugdcultuur, een belangrijk ankerpunt.

Betrokkenheid op de Canon Cultuurcel is ook te beperkt om jeugdstimulansen binnen het onderwijs in te bedden. Deze betrokkenheid zou moeten gereactiveerd worden of actief gestimuleerd.

Expertise van Jeugdcultuurorganisaties moet meer en functioneler ingezet worden om meer en betere afstemming te realiseren tussen jeugdwerk- en cultuurbeleid.

4. Besluit

Vertrekken vanuit een breed cultuurbegrip is een absolute must. Vooroordelen over populaire en andere niet-“elitaire” cultuur moeten naar de prullenmand. Voorgoed. Respect voor diversiteit in beleving en waardering is de basis waarop een gediversifieerd cultuurbeleid moet worden geënt.

En een cultuurbeleid gaat om meer dan de vraag wat het aanbod is of zou moeten zijn. Respect voor de jongere als producent van cultuur, is eveneens belangrijk. Ondersteuning daarin trouwens ook.

De Vlaamse Jeugdraad pleit ervoor om de drempels weg te werken die maken dat jongeren niet of minder aan cultuur participeren, hoewel ze het zelf anders willen. Een van die drempels heeft te maken met de communicatie over cultuur. Een degelijk informatiebeleid is hier een absolute basisvoorwaarde.